

Curtius kap. 4, RÉTORIKA

VE STAROVĚKU

- nauka o mluvení, jak vystavět promluvu
- vznik v Řecku po Řecko-perských válkách
- podle některých otcem rétoriky – Homér
- výmluvnost je brána jako jedna z největších předností
- rozvoj demokracie vede k rozvoji politického a soudnického řečnictví
- řeč a řečnictví získávají místo ve veřejném životě
- rétoriku učí např. sofisté
- z rétoriky se stává advokátní technika
- Gorgias přináší nový styl, z rétoriky stylistika jako literární technika
- ozdobná výmluvnost -> antická umělecká próza
- Platón rétoriku i poezii odmítl, Aristoteles je naopak zahrnul do svého filozof. zkoumání umění
- vznik rétorických učebnic
- úpadek svobody po ovládnutí Řecka Makedonií -> úpadek polit. i soud. řečí, úpadek rétoriky
- jen fingované právní případy ve školách
- rétoři odešli vyučovat do Říma, kde byl hojný politický život
- *Rhetorica ad Herennium* – nejstarší latinsky psaná rétorická příručka, zprostředkovává řecké učení, je autoritou ve středověku i renesanci
- zánik republiky -> rétorika do škol, přenesena do básnictví
- 2 styly: asianismus X aticismus

SYSTÉM ANT. RÉTORIKY

- základní schéma teoretického systému zůstává po staletí nezměněno
- rétorika = umělecká nauka (*ars*)
- 5 částí: nauka o nalézání látky, uspořádání, výraz, zapamatování, přednes
- předmět rétoriky – 3 druhy výmluvnosti: soudní řeč, poradní řeč, pochvalná/oslavná řeč
- soudní řeč procič. na fing. práv. kauzách a v hl. obrysech předávána, je to i v Alkuinově *Rétorice*
- od helénistického období má větší váhu oslavná řeč, za císařství získala politický význam
- nejdůležitější je nauka o naléz. látky, z 5-ti částí: úvod, vyprávění, dokazování, vyvracení, závěr
- rétorika prostupuje literární druhy

ŘÍMSKÁ POZDNÍ ANTIKA:

- stejně jako gramatika, vstupuje rétorika do středověku ve svazku *artes liberales*
- rétorika vykazuje úpadkové symptomy
- Jeroným: překládá Bibli do latiny, vzniká *Vulgata* – stala se závazným textem pro středověk
- Augustin: učitel rétoriky, žák Platoniků, kniha *Vyznání*
- Cassiodorus - antická rétorika skrze úřední dopisy, v díle *Institutiones* stručný výklad rétor.
- Isidor - rozpaky nad hojností tradované látky

ARS DICTAMINIS

- nové změny až v 11. stol., stylistic. umění je v naučných básních traktováno jako teorie *ornatu*
- nový rétorický systém – *ars dictaminis* – zrodil se z potřeb administrativní praxe, měl poskytovat vzory pro sestavování dopisů a listin, rétorika -> epistolární disciplína
- Wibald z Corvey – naučit se dokonale řečnickému umění nelze, není ho jak praktic. uplatnit
- rétorika jako integrující součást vzdělání
- Jan ze Salisbury – proměna vzdělanostního ideálu, obrana rétor. před dialektikou
- po vzoru rétoriky budována také hudební teorie